

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่องต้นทุนและผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์แปรรูปจากสมุนไพร : กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผักผลไม้และสมุนไพร ตำบลบ้านปิน อำเภอลอง จังหวัดแพร่ จะทำการศึกษาโดยมีระเบียบวิธีการศึกษาและความรู้ทั่วไป ดังนี้

ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตการศึกษานี้ได้ศึกษาจากข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ร่วมกับการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ภายใต้ขอบเขตการศึกษาที่แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ขอบเขตเนื้อหา และขอบเขตประชากร โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตเนื้อหา

เนื้อหาในการศึกษานี้ได้ทำการศึกษาจากผลิตภัณฑ์แปรรูปจากสมุนไพรของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผักผลไม้และสมุนไพร ตำบลบ้านปิน อำเภอลอง จังหวัดแพร่ จำนวน 2 ชนิด ได้แก่ ผงขัดสมุนไพร และสบู่สมุนไพร จากทั้งหมดจำนวน 3 ชนิด ได้แก่ ผงขัดสมุนไพร สบู่สมุนไพร และสเปรย์น้ำแร่ธรรมชาติ โดยไม่ศึกษาถึงสเปรย์น้ำแร่ธรรมชาติ เนื่องจากมีเฉพาะต้นทุนในขั้นตอนการบรรจุเท่านั้น และจะแยกการศึกษาของผงขัดสมุนไพรเป็น 2 ชนิด ได้แก่ ผงขัดสมุนไพรเพื่อการจำหน่าย และผงขัดสมุนไพรเพื่อโอนเป็นวัตถุดิบ เนื่องจากผงขัดสมุนไพรเพื่อโอนเป็นวัตถุดิบจะเป็นการผลิตเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบสำหรับการผลิตสบู่สมุนไพร ซึ่งเป็นการใช้เองภายในกลุ่ม โดยไม่มีการคิดกำไรจากราคาโอนในส่วนดังกล่าว ในส่วนของผลิตภัณฑ์นี้จึงทำการศึกษาเฉพาะในส่วนต้นทุนเท่านั้น

ข้อมูลจากการศึกษาได้จากการสัมภาษณ์ประธานกลุ่ม และผู้มีหน้าที่รับผิดชอบที่เกี่ยวข้อง โดยได้ทำการศึกษาถึงข้อมูลทั่วไปของกลุ่ม รวมทั้งข้อมูลต้นทุน และผลตอบแทนของปี พ.ศ. 2550 ประกอบกับการศึกษาเพิ่มเติมจากข้อมูลทุติยภูมิอื่นร่วมด้วย เพื่อสรุปผลการศึกษาออกเป็นข้อมูลทางด้านต้นทุน โดยจะคำนวณและแสดงผลแยกตามชนิดของผลิตภัณฑ์ แบ่งเป็นต้นทุนการผลิตต่อหน่วย และต้นทุนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการผลิตต่อหน่วย ส่วนข้อมูลทางด้านผลตอบแทนจะใช้วิธีการวิเคราะห์อัตราส่วนรวมทั้งหมด 3 วิธี ได้แก่ อัตรากำไรขั้นต้น อัตรากำไร

จากการดำเนินงาน และอัตราผลตอบแทนในส่วนของผู้ถือหุ้น ตลอดจนเสนอแนะถึงแนวทางแก้ไข ปัญหา และอุปสรรคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

2. ขอบเขตของประชากร

ประชากรในครั้งนี้ คือ สมาชิกของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผักผลไม้และสมุนไพร ตำบลบ้านปิน อำเภอลอง จังหวัดแพร่ ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลในการศึกษา ประกอบด้วยประธานกลุ่ม 1 คน ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบด้านบัญชีการเงิน 1 คน ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบด้านการตลาด 1 คน และสมาชิกผู้ผลิต 6 คน ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 9 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษานี้ สามารถแบ่งได้เป็นแหล่งข้อมูลหลัก 2 ประเภท คือ ข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. **ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)** ศึกษาโดยทำการสัมภาษณ์ประธานกลุ่ม 1 คน ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบด้านบัญชีการเงิน 1 คน ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบด้านการตลาด 1 คน และสมาชิกผู้ผลิต 6 คน รวมทั้งหมด 9 คน
2. **ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)** ศึกษาจากหนังสือ วารสาร เอกสาร และบทความที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลที่เผยแพร่ในระบบออนไลน์

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษารวบรวมข้อมูล คือ บทสัมภาษณ์ โดยใช้ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interviews) ประกอบกับการใช้วิธีการสังเกต แบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่ม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุน

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับผลตอบแทน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น หลังจากการศึกษาข้อมูลต่างๆ จะได้ทำการสรุป และแสดงผล การศึกษานั้นแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุน และข้อมูลเกี่ยวกับ ผลตอบแทน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่ม

ข้อมูลที่รวบรวมจากการสัมภาษณ์ ได้แก่ โครงสร้างการบริหารงาน ลักษณะการดำเนินงาน ของกลุ่ม ประเภทของผลิตภัณฑ์ ปริมาณการผลิต กรรมวิธีการผลิต แหล่งที่มาของความรู้ แหล่งที่มาของเงินทุน การจัดจำหน่าย รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการผลิต นำมาวิเคราะห์โดยใช้ เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Method)

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุน

ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนนั้นจะคำนวณตามลักษณะการดำเนินการ แบ่งเป็นต้นทุนการผลิต และต้นทุนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการผลิต ซึ่งสามารถคำนวณได้จาก

ต้นทุนการผลิต = วัตถุดิบทางตรง + ค่าแรงทางตรง + ค่าใช้จ่ายการผลิต

ต้นทุนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการผลิต = ค่าใช้จ่ายในการบริหาร + ค่าใช้จ่ายในการขาย

จากนั้นจึงนำข้อมูลต้นทุนดังกล่าวข้างต้นมาคำนวณเป็นต้นทุนต่อหน่วยโดยด้วยวิธีทาง สถิติเชิงพรรณนา โดยวิธีอัตราส่วน (Ratio) ได้ดังนี้

$$\text{ต้นทุนการผลิตต่อหน่วย} = \frac{\text{ต้นทุนการผลิต}}{\text{ปริมาณการผลิต}}$$

$$\text{ต้นทุนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการผลิต} = \frac{\text{ต้นทุนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการผลิต}}{\text{ปริมาณการผลิต}}$$

โดยศึกษาจากตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับต้นทุน ดังนี้

- 1) วัตถุดิบทางตรง ประกอบด้วย
 - วัตถุดิบทางตรงในการผลิตผงซักสุมุนไพร
 - วัตถุดิบทางตรงในการผลิตสบู่สุมุนไพร

2) ค่าแรงทางตรง ประกอบด้วย

- ค่าแรงทางตรงในการผลิตผงขัดสมุนไพรในขั้นตอนการหั่น - การอบ
- ค่าแรงทางตรงในการผลิตผงขัดสมุนไพรในขั้นตอนการบรรจุ
- ค่าแรงทางตรงในการผลิตสมุนไพร

3) ค่าใช้จ่ายการผลิต ประกอบด้วย ค่าเสื่อมราคา วัสดุสิ้นเปลือง ค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า และค่าแก๊สหุงต้ม ซึ่งใช้จำนวนชั่วโมงแรงงานทางตรงในการปันส่วนเป็นค่าใช้จ่ายการผลิต ดังนี้

- ค่าใช้จ่ายการผลิตสมุนไพร
- ค่าใช้จ่ายการผลิตผงขัดสมุนไพรในขั้นตอนการหั่น - การอบ
- ค่าใช้จ่ายการผลิตผงขัดสมุนไพรในขั้นตอนการบรรจุ

ทั้งนี้ ในส่วนของค่าเสื่อมราคานั้นจะคำนวณจากมูลค่าและอายุการใช้งานของอาคารและอุปกรณ์ ซึ่งประกอบไปด้วย

- โรงเรือน สำหรับจัดเก็บวัตถุดิบและทำการผลิตสมุนไพรและผงขัดสมุนไพร
- เครื่องมือและอุปกรณ์สำหรับผลิตสมุนไพร ได้แก่ เครื่องผสม เครื่องชั่งใหญ่ เครื่องชั่งเล็ก เทอโมมิเตอร์ ถังพลาสติก กะละมังสแตนเลส แท่นรองตัด ถ้วยตวง มีดขนาดใหญ่ ถาดสแตนเลส และใบพายพลาสติก
- เครื่องมือและอุปกรณ์สำหรับผลิตผงขัดสมุนไพร ได้แก่ เครื่องบด ไมโครเวฟ และ ตะแกรงร่อน
- เครื่องมือและอุปกรณ์สำหรับผลิตสมุนไพรและผงขัดสมุนไพร ได้แก่ ไม้ระวางของ ชั้นวางของ ช้อนตวง และถาดสแตนเลส

วัสดุสิ้นเปลืองจะประกอบไปด้วย ผ้ากันเปื้อน และถุงมือยาง จะคำนวณจากปริมาณที่ใช้ต่อปี และราคาต่อหน่วยของวัสดุสิ้นเปลืองนั้น

4) ค่าใช้จ่ายในการบริหาร ประกอบด้วย เงินเดือนประธานกลุ่ม เงินเดือนผู้ดูแลบัญชีการเงิน และเงินเดือนผู้ดูแลการตลาด ซึ่งจะใช้จ่ายได้จากการจำหน่ายในการปันส่วน

5) ค่าใช้จ่ายในการขาย ประกอบด้วย ค่าโทรศัพท์ ค่าแผ่นพับโฆษณา ค่าเช่าพื้นที่ออกร้าน ค่าพาหนะ และค่าเบี้ยเลี้ยง สำหรับการเดินทางออกร้านต่างจังหวัด ซึ่งจะใช้จ่ายได้จากการจำหน่ายในการปันส่วนเช่นกัน

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับผลตอบแทน

คำนวณผลตอบแทนจากข้อมูลรายได้จากการจำหน่ายของสบู่สมุนไพร และผงขัดสมุนไพร โดยมีวิธีการคำนวณ ดังนี้

- รายได้จากการจำหน่ายสบู่สมุนไพร = ราคาขาย x ปริมาณการขาย
 - รายได้จากการจำหน่ายผงขัดสมุนไพรเพื่อจำหน่าย = ราคาขาย x ปริมาณการขาย
 - ราคาโอนของผงขัดสมุนไพรเพื่อ โอนเป็นวัตถุดิบ = ต้นทุนของผงขัดสมุนไพร
- เพื่อโอนเป็นวัตถุดิบ

จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ผลตอบแทนด้วยวิธีทางสถิติเชิงพรรณนา โดยวิธีอัตราส่วน (Ratio) ซึ่งประกอบไปด้วย อัตราส่วน 3 อัตรา ดังนี้

- อัตรากำไรขั้นต้น (Gross Profit Margin) สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการทำกำไรขั้นต้น และประสิทธิภาพในการควบคุมต้นทุนการผลิต ถ้ามีค่าสูงแสดงว่ามีความสามารถในการแสวงหารายได้ และมีการควบคุมต้นทุนการผลิตได้ดี ซึ่งสามารถคำนวณได้จาก

$$\text{อัตรากำไรขั้นต้น} = \frac{\text{กำไรขั้นต้น}}{\text{ยอดขาย}}$$

- อัตรากำไรจากการดำเนินงาน (Operating Income Margin) สะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มของรายได้ และการควบคุมค่าใช้จ่าย ทั้งด้านการผลิต การตลาดและการดำเนินงาน ถ้าดัชนีมีค่าสูงแสดงว่ากิจการมีความสามารถในการบริหารจัดการ และต้นทุนโดยรวมที่มีประสิทธิภาพ โดยอาจพิจารณาร่วมกับอัตรากำไรขั้นต้น กล่าวคือ ถ้ามีค่าต่ำในขณะที่อัตรากำไรขั้นต้นมีค่าสูงแสดงว่ามีปัญหาในส่วนของ การควบคุมค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร ซึ่งสามารถคำนวณได้จาก

$$\text{อัตรากำไรจากการดำเนินงาน} = \frac{\text{กำไรจากการดำเนินงาน}}{\text{ยอดขาย}}$$

- อัตราผลตอบแทนในส่วนของเจ้าของ (Return on Equity : ROE) เป็นการวัดประสิทธิภาพในการทำกำไรเมื่อเปรียบเทียบกับส่วนทุน ถ้าหากดัชนีมีค่าน้อยแสดงว่าผู้ถือหุ้นได้รับผลตอบแทนต่ำ ซึ่งสามารถคำนวณได้จาก

$$\text{อัตราผลตอบแทนในส่วนของเจ้าของ} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}}$$